

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเปรียบเทียบ¹ A Comparative Prisoner Classification

อาจารย์ ดร.ฐิตียา เพชรมณี²
Thitiya Petmune, Ph.D³

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเปรียบเทียบ” มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาเปรียบเทียบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการศึกษาการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการควบคุม การศึกษาอบรมฝึกอาชีพ และการกำหนดหลักเกณฑ์ทางทัณฑปฏิบัติโดยทั่วไป การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคลไป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง นับแต่วาระแรกที่ถูกควบคุมในเรือนจำจนกระทั่งถึงวันปล่อยตัว

คำสำคัญ : การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง, ผู้ต้องขัง

Abstract

The purpose of this article “A Comparative Prisoner Classification” is to make a comparison study on prisoners classification among the developed countries so as a guideline for increasing effective prisoners classification in Thailand. The study shown that prisoners classification is an

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ “โครงการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางด้านทัณฑปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับหลักสากล : ศึกษากรณีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง” กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, 2548.

² อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Lecture at Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

E-mail : thiyaj3@hotmail.com

important mechanism for the success of prisoner treatment process including security, education and vocational training, and all other penal administration activities. Thus, prisoners classification is necessary for the individual treatment of prisoner in response to their need from admission to release from prison.

Keywords : prisoner classification, prisoner

บทนำ

ระบบการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง นับแต่ระยะเริ่มต้นของระบบการลงโทษที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการแก้แค้นทดแทน ผู้กระทำผิด โดยมักจะปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดด้วยความทารุณโหดร้าย เป็นการกีดกันผู้กระทำผิดออกจากสังคม เพื่อให้ผู้กระทำผิดเกิดความหวาดกลัวเข็ดหลาบ อีกทั้งยังเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นให้เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ ซึ่งผลจากการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว ปรากฏว่าเกิดความล้มเหลวในการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ต่อมาจึงเปลี่ยนมาเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดโดยเน้นการแก้ไขพฤติกรรม (Correction) ยิ่งกว่าการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดมากกว่าการกระทำผิด โดยเน้นการศึกษาผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล หรือการจำแนกลักษณะเพื่อหาสาเหตุการกระทำผิดและแนวทางแก้ไข เป็นการเปิดโอกาสให้สังคมได้แก้ไขผู้กระทำผิด ให้ผู้กระทำผิดได้ปรับปรุงตัวไม่ให้ถลำลึกไปสู่การกระทำผิดมากขึ้น โดยพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษ ในลักษณะที่เป็นการทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพในการกลับสู่สังคมกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการควบคุม การศึกษาอบรม การฝึกวิชาชีพ และการกำหนดหลักเกณฑ์ทางทัณฑปฏิบัติ ก็คือ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Classification of Prisoners) โดยมีพื้นฐานความคิดว่าผู้ต้องขังมีหลายประเภท บางประเภทเป็นพวกที่

กระทำผิดติดนิสัยยากต่อการแก้ไขฟื้นฟู บางประเภหมีแนวโน้มที่พอจะแก้ไขปรับปรุงได้ ดังนั้นการนำวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมาใช้ จึงเป็นวิธีศึกษาที่จะทำความรู้จักผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เพื่อการจัดการควบคุมและแก้ไขผู้ต้องขัง โดยการวิเคราะห์วางแผน ช่วยเหลือ เลือกจัดกิจกรรม อีกทั้งมีการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของผู้ต้องขังแต่ละราย ส่งเสริมต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ซึ่งในทางปฏิบัติจำต้องให้สอดคล้องกับหลักความแตกต่างเป็นรายบุคคลของผู้ต้องขัง และไม่เป็นการควบคุมผู้ต้องขังไว้อย่างสูญเสียประโยชน์ การดำเนินการดังกล่าวอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างแนวปรัชญาของการใช้เรือนจำเพื่อเป็นสถานที่ควบคุม กับการใช้เรือนจำเพื่อการแก้ไขผู้ต้องขัง แต่ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้าสู่สังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ภายหลังพ้นโทษ

ในทางปฏิบัติกลับพบว่าต้นทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีความสำคัญ ดังเช่นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้น ยังไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่เนื่องจากประสบปัญหาหลายประการ ทั้งในส่วนของปริมาณผู้ต้องขังที่เกินความจุ การขาดแคลนเรือนจำสำหรับรองรับผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล อีกทั้งการขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติในการทำงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เช่น ทางสังคมศาสตร์ ทางจิตวิทยา และทางการแพทย์ นอกจากนั้น ในส่วนของการให้ความร่วมมือสนับสนุนในการนำระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมาใช้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ยังขาดการตระหนักถึงความสำคัญจากเจ้าหน้าที่ในสายงานต่างๆ และการร่วมมือประสานงานกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของผู้ต้องขังได้โดยต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถกำหนดวิธีการฝึกอบรมแก้ไขและฝึกอาชีพผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นหากขาดเสียซึ่งความร่วมมือประสานกิจกรรมปฏิบัติ ระหว่างฝ่ายควบคุม ฝ่ายฝึกอาชีพ และเจ้าหน้าที่ชำนาญการสาขาอื่นๆ แล้ว การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็ย่อมจะประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ดังนั้นเพื่อให้มีระบบและแนวทางในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่เหมาะสม และเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมเป็นรายบุคคล จึงมีความจำเป็นในการศึกษาปรับปรุงระบบปฏิบัติงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยศึกษาแนวคิดและวิธีดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ รวมถึงปัญหาในทางปฏิบัติ อีกทั้งศึกษาจุดเด่นของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในประเทศต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานราชทัณฑ์ในประเทศไทย อันจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม และพัฒนางานราชทัณฑ์ในอนาคตให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลต่อไป

แนวคิดทฤษฎีในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง (Prisoners Classification)

ความหมายของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

หมายถึง กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ประวัติ ลักษณะทั่วไป สาเหตุของการกระทำผิด เพื่อการวางแผนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล (individual treatment)

แนวคิดของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ก่อนปี ค.ศ.1870 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดมุ่งเน้นการแก้แค้นทดแทน (retribution) และการลงโทษ (punishment) เริ่มต้นการจำแนกลักษณะตั้งอยู่บนฐานของการแยกประเภทความผิด ผู้ต้องขังถูกจำแนกประเภทเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการลงโทษ ผู้ต้องขังจะถูกนำตัวไปยังสถานที่ที่กำหนดและใช้เวลาในรูปแบบที่เหมือนกัน

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 19 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดได้เปลี่ยนทิศทางเป็นการปฏิรูปการให้คำแนะนำและการแก้ไขฟื้นฟูเป็นเป้าหมายสำคัญ เมื่อจุดมุ่งหมายเหล่านี้มีความชัดเจนและได้รับการยอมรับ การจำแนกลักษณะจึงได้เริ่มต้นด้วยการวินิจฉัยทางคลินิก มีลำดับขั้นในการบำบัดที่ให้ความสำคัญกับ “พยาธิวิทยาส่วนบุคคล” (personal pathologies) ของผู้กระทำผิด เนื่องจากการกระทำผิดของผู้ต้องขังถูกสันนิษฐานว่าเป็น

ความบกพร่องจากการเจริญเติบโตและทักษะชีวิต งานจำแนกลักษณะจึงมีขึ้นเพื่อที่จะพิสูจน์ว่าภาวะบกพร่องเช่นนี้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้

ระหว่างศตวรรษที่ 20 มีการใช้รูปแบบทางการแพทย์ในการจำแนกลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจสาเหตุของอาชญากรรมทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา อีกทั้งการเติบโตของวิธีประเมินผู้ต้องขังที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แนวทางนี้ได้ดำเนินมาถึงช่วงต้น ค.ศ.1970 เริ่มสูญเสียความนิยม เนื่องมาจากความไม่พอใจของสาธารณชนจากอัตราการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม ความรุนแรง และความล้มเหลวในโปรแกรมการปรับตัวและการบำบัดรักษา ซึ่งนำไปสู่ระบบการจำแนกลักษณะที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง (Objective Classification System)

ปัจจุบัน ประเมินว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลาย อยู่บนฐานของการลงโทษที่มุ่งแก้แค้นทดแทน (retributive punishment) เป็นมุมมองในการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิด โดยการพิจารณาจากข้อสันนิษฐานดั้งเดิมเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูที่ถูกท้าทายมากขึ้น ถึงความไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้เกณฑ์ที่จะกำหนดว่าจะให้ผู้ต้องขังถูกควบคุมในสถานที่ที่กำหนดอย่างไร เมื่อไรจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในโปรแกรมการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด และจะอนุญาตหรือไม่การพัฒนาเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมไปกับภาวะที่เรือนจำวิกฤติเต็มไปด้วยผู้กระทำความผิด ซึ่งมีผลต่อยุทธศาสตร์การจำแนกลักษณะแบบดั้งเดิมในการควบคุมจัดการผู้ต้องขัง

ระบบการจำแนกลักษณะเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ได้เปลี่ยนความคิดจากรูปแบบที่เป็นอัตวิสัย (Subjective Model) หรือเกี่ยวกับตัวผู้ปฏิบัติ ไปเป็นระบบการจำแนกลักษณะที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง (Objective System) โดยที่รูปแบบอัตวิสัยมีความโน้มเอียงขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการ นำไปสู่ความไม่สอดคล้องและความผิดพลาดในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ ในทางกลับกันระบบที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง (Objective System) ขึ้นอยู่กับการจัดทำนิยามปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายให้เหมาะสม (เช่น ความรุนแรงของความผิดที่เกิดขึ้น การลงโทษในครั้งก่อน เป็นต้น) และพฤติกรรมส่วนบุคคล (เช่น อายุ สถานภาพสมรส เป็นต้น) รายการเหล่านี้ถูกให้น้ำหนักและถูกกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกันภายในขอบเขตของการให้คำนิยามที่เหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้วัด

จากนั้นนำมาประเมินค่าระดับความเสี่ยงของผู้ต้องขังและโปรแกรมความต้องการ ระบบที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง (Objective System) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความยุติธรรม ความสอดคล้อง และการเปิดเผยในกระบวนการตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญสองประการ คือ

ประการแรก เพื่อประโยชน์ในการควบคุมผู้ต้องขัง ไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี ตลอดจนการควบคุมดูแลให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัย ไม่ก่อความเดือดร้อนวุ่นวาย เป็นภารกิจที่สำคัญของเรือนจำ และปัญหาที่สำคัญก็คือปัญหาในการปกครองควบคุม ซึ่งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะช่วยให้เรือนจำรู้จักผู้ต้องขังดีขึ้น ได้ทราบประวัติข้อมูล ความเป็นมาของผู้ต้องขังแต่ละคน รวมทั้งบุคลิกลักษณะและข้อบกพร่องต่างๆ ข้อควรสังเกต หรือข้อควรระวังในการควบคุม ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดโอกาสการกระทำผิดระเบียบวินัย การก่อความเดือดร้อนวุ่นวายของผู้ต้องขังในเรือนจำ ตลอดจนการแทรกหักเรือนจำหลบหนี

ประการที่สอง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้านการอบรมแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัย ภารกิจหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเรือนจำคือการแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ให้เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมทั่วไปได้เมื่อพ้นโทษ โดยมุ่งเน้นให้การบำบัดรักษา ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การแก้ไขเพื่อพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤตินิสัย รวมตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังให้มีความรู้วิชาสามัญ วิชาชีพ มีทักษะและความชำนาญในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมภายนอก รวมทั้งให้ผู้ต้องขังได้รับการสงเคราะห์ในด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างแบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

Level of Service Inventory – Revised as a Classification (LSI-R)

เริ่มมีการใช้ระบบดังกล่าวนี้ ที่ประเทศอังกฤษและ แคนาดา ในต้นปี ค.ศ. 1999 ภายหลังจึงได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในแถบทวีปเอเชีย โดยสิงคโปร์ได้ทำการนำระบบ โปรแกรมการรวบรวมข้อมูลขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง มาทำการวิเคราะห์เป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์และตอบคำถามขั้นพื้นฐานตั้งแต่ 45-60 นาที โดยจะให้ ผู้ต้องขังทำการตอบคำถาม ด้วยคำตอบ ใช่ หรือ ไม่ใช่ หรือการให้คะแนน 0 - 3 โดยหลัก ในการให้คะแนนนั้น จะวัดจากข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล ผู้ต้องขังจะเลือกให้คะแนนใน หลักการข้อที่มีความสำคัญ ในคำตอบที่ตรงกับสถานการณ์จริงในรายบุคคลนั้นๆ

โดยแบ่งคำถามออกเป็น 54 ข้อ 54 คะแนน คือ ผลรวม

1. คะแนน 0 – 15 จัดอยู่ในผู้ที่มีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ เหมาะแก่การฟื้นฟู และฝึกวิชาชีพต่อไป
2. คะแนน 16 – 24 จัดอยู่ในกลุ่มแก้ไขได้ คือ กระทำผิดและสำนึกผิด กระทำผิดโดยไม่เจตนา สามารถนำมาฟื้นฟู เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและยกระดับพื้นฐานทางจิตใจได้
3. คะแนน 25 - 54 จัดอยู่ในกลุ่มที่ยากต่อการแก้ไข กระทำผิดติดจนเป็นนิสัย ต้องทำการจัดเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมพิเศษ เพื่อทำการดูแล แก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมต่อไป
4. กลุ่มพิเศษ คือกลุ่มผู้ต้องขังต่างชาติ หรือ ผู้ต้องขังที่ไม่เหมาะสมกับโปรแกรมใดๆ

คำถามพื้นฐานในการประเมินผู้ต้องขังในระบบ (LSI-R) จะแบ่งเป็น 10 กลุ่ม

1. ประวัติการประกอบอาชญากรรม
2. การศึกษา/การทำงาน
3. ฐานะทางการเงิน
4. ครอบครัว/สถานะภาพการสมรส
5. ปัจจัยขั้นพื้นฐาน
6. การใช้เวลาว่าง

7. กลุ่มเพื่อน
8. ปัญหาเกี่ยวข้องกับ การใช้ยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์
9. พื้นฐานทางอารมณ์/บุคลิกภาพ
10. ทศนคติโดยทั่วไป

โดยคำถามพื้นฐานเหล่านี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทราบถึงประวัติของผู้ต้องขัง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อวิธีการแก้ไขฟื้นฟู และจะเป็นการนำไปสู่การเข้าถึงเหตุแห่งปัญหาของการกระทำผิดของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ทางเรือนจำยังได้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ พนักงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการสืบประวัติผู้ต้องขังจากบุคคลภายนอก บุคคลที่มีความใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ญาติ เพื่อน ฯลฯ เพื่อทำการประเมินในข้อเท็จจริงในสาเหตุของการประกอบอาชญากรรม และนำมาซึ่งวิธีการแก้ไขที่ถูกต้องต่อไป

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในประเทศไทย

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง จะมีลักษณะที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ เริ่มแต่วาระแรกที่รับตัวเข้าสู่เรือนจำ จนกระทั่งพ้นโทษหรือได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำ โดยการประสานความร่วมมือของเจ้าหน้าที่เรือนจำทุกฝ่าย ตามกระบวนการ 6 ขั้นตอน และวิธีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการศึกษาหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผู้ต้องขังแต่ละคน (Fact Finding) เพื่อให้ทราบพื้นฐานความรู้ ความถนัด ประวัติการประกอบอาชีพ ประวัติครอบครัว การคบเพื่อน บุคลิกภาพโดยทั่วไป ระดับสติปัญญา ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำผิด ตลอดจนข้อมูลในเรื่องอื่นๆ ที่จะประโยชน์ต่อการวางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าวตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคล ซึ่งดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ที่มีความรู้พื้นฐานทางด้านสังคมสงเคราะห์หรือด้านจิตวิทยา หรือได้รับการฝึกฝนอบรมในเรื่องดังกล่าว การรวบรวมข้อมูลอาจดำเนินการได้โดยการสัมภาษณ์หรือสอบประวัติผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมของผู้ต้องขังทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อได้ข้อมูล

ดังกล่าวมาแล้วเพื่อให้แน่ใจว่าถูกต้องแน่นอนและเชื่อถือได้ จะต้องมีการออกไปสืบเสาะข้อเท็จจริงจากครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังอีกทางหนึ่งด้วย ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้องแน่นอนและเชื่อถือได้ โดยสรุปความคิดเห็นข้อวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการวิเคราะห์ (Diagnosis) เพื่อวางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามความเหมาะสมเป็นรายบุคคลต่อไป

วิธีดำเนินการโดยเรือนจำจัดให้มีแดนแรกรับ หรือสถานที่แรกรับสำหรับแยกขังผู้ต้องขังเข้าใหม่ และผู้ต้องขังที่ย้ายมาจากเรือนจำอื่นไว้โดยเฉพาะ ผู้ต้องขังเข้าใหม่ควรอยู่ในแดนแรกรับหรือสถานที่แรกรับ ประมาณ 2 -4 สัปดาห์ เพื่อบริการจำแนกลักษณะก่อนที่จะส่งตัวไปรับการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูจิตใจตามความเหมาะสมของผู้ต้องขังแต่ละคน โดยให้การอบรม ปฐมนิเทศ แนะนำให้ทราบถึงกฎ ระเบียบ วินัยและข้อบังคับต่างๆ ของเรือนจำ ตลอดจนการปฏิบัติตนในเรือนจำ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ในเรือนจำได้ ก่อนที่จะส่งตัวไปรับการปฏิบัติร่วมกับผู้ต้องขังอื่นๆ ตามความเหมาะสม

2. การวางแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามความเหมาะสมของแต่ละคน (Individual Treatment Planning) รวมทั้งกำหนดกิจกรรมปฏิบัติ (Treatment Activities) เพื่อให้การบำบัดรักษา อบรม แก้ไขและฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขัง สอดคล้องกับสภาพร่างกาย จิตใจ ระดับสติปัญญา พื้นฐานความรู้ ความถนัด รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด ภูมิหลังของครอบครัวและสภาพแวดล้อมของสังคมภายนอก โดยนำข้อมูลทุกด้านที่ได้จากการดำเนินการในข้อ 1 มาสรุป วิเคราะห์ และกำหนดแผนงานแนวทาง หรือมาตรการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามความเหมาะสมของแต่ละคน โดยจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง (Priority) ของมาตรการดังกล่าวไว้ด้วยตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบ และระยะเวลาของกิจกรรมปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณากำหนดแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ตามความเหมาะสมของแต่ละคนต่อไป

3. การนำแผนที่ได้จากการดำเนินการในข้อ 2 ไปปฏิบัติ เมื่อเรือนจำและทัณฑสถานได้กำหนดแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามความเหมาะสมของแต่ละคนแล้ว ต้องดำเนินการเพื่อให้มีการปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยฝ่ายต่างๆ ที่

เกี่ยวข้องจะต้องจัดกิจกรรมปฏิบัติตามลำดับความสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในแผนและระยะเวลาที่กำหนด ทั้งในเรื่องของการบำบัดรักษา การอบรมแก้ไข พัฒนาจิตใจ การให้การศึกษา วิชาสามัญ วิชาชีพ ฯลฯ

4. การติดตามผลการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เมื่อได้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามแผนการตามข้อ 3 ไประยะหนึ่งแล้ว จะต้องมีการติดตามผลว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าวได้ผลหรือไม่เพียงใด มีปัญหาข้อขัดข้องในเรื่องใด ทั้งในด้านส่วนตัวผู้ต้องขัง ด้านการกำหนดแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง รวมทั้งความพร้อมในด้านการนำไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ หากเห็นว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังยังไม่ได้ผลหรือยังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ จะต้องดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาข้อบกพร่องของการจำแนกลักษณะในครั้งแรก

การดำเนินการติดตามผล จะทำตามแบบติดตามผลการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไว้ในทะเบียนประวัติรายตัวผู้ต้องขัง พร้อมข้อมูลอื่นๆ ของแต่ละฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หากจัดเก็บให้เป็นระบบก็จะสะดวกในการที่จะนำไปศึกษาตรวจสอบ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังต่อไป

5. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำ (Re – Classification of Prisoners) โดยปกติจะต้องดำเนินการทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี หลังจากที่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้ไปแล้ว หรือดำเนินการโดยทันทีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

6. การวางแผนหรือโครงการเตรียมปล่อยผู้ต้องขัง เมื่อผู้ต้องขังใกล้จะได้รับ การปล่อยตัว โดยเหลือกำหนดเวลาที่จะต้องรับโทษต่อไปไม่เกิน 6 เดือน จะต้องมีการนำ ข้อมูล ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขณะที่ต้องโทษ ไปใช้ในการจัดทำ แผนหรือโครงการเตรียมปล่อยผู้ต้องขังตามความเหมาะสมของแต่ละคน โดยการให้การ สงเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต่อการที่ผู้ต้องขังจะออกไปอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกได้ ตามปกติภายหลังพ้นโทษ เป็นการเชื่อมโยงแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำเข้ากับ แผนการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ซึ่งจะมีผลให้การปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ไม่มีผู้ที่กลับมาต้องโทษอีกหรือกลับมา ต้องโทษอีกเพียงส่วนน้อย

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เพื่อใช้ในการกลั่นกรองผู้ต้องขัง ทำให้ทราบถึงสถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ต้องขัง จะเห็นได้ว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังประกอบด้วย การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะดำเนินการตั้งแต่วาระแรกที่รับตัวตามขั้นตอนและวิธีดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว และในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังขั้นพื้นฐานนี้ ให้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ต้องขัง เพื่อแบ่งระดับการควบคุมเป็น 4 ระดับ เพื่อประโยชน์ คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน ว่ามีผู้ต้องขังกลุ่มใดที่จัดอยู่ในข่ายต้องควบคุมดูแลเข้มงวด ส่วนการแก้ไข ให้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม เพื่อจะได้นำแต่ละกลุ่มไปดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข และจัดโปรแกรมปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

การจัดกลุ่มผู้ต้องขังเพื่อการควบคุม

การจัดกลุ่มผู้ต้องขังเพื่อการควบคุม ประกอบด้วย

1. **ระดับความมั่นคงสูงสุด** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง มีพฤติกรรมกระทำผิดร้ายแรง คดีสะท้อนขวัญประชาชน คดีอุกฉกรรจ์ พฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ ระหว่างการควบคุมในเรือนจำกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรือนจำ
2. **ระดับความมั่นคงสูง** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง พฤติการณ์กระทำผิดไม่ร้ายแรง ระหว่างการควบคุมในเรือนจำไม่เคยกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง
3. **ระดับความมั่นคงปานกลาง** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษไม่สูง เหลือจำคุกต่อไปไม่มาก มีความประพฤติดี ไม่เคยกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในเรือนจำ
4. **ระดับความมั่นคงต่ำ** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่เหลือกำหนดโทษน้อย มีความประพฤติดี ใกล้พ้นโทษ

การจัดกลุ่มผู้ต้องขังเพื่อการแก้ไข

1. **กลุ่มผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มไม่กระทำผิดซ้ำ** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่กระทำผิดครั้งแรก กระทำผิดโดยประมาทหรือพลั้งพลาด กระทำผิดเนื่องจากบันดาลโทสะ กระทำผิดเนื่องจากสภาพแวดล้อม มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน

2. **กลุ่มผู้ต้องขังที่แก้ไขได้** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดครั้งแรก หรือไม่เกิน 3 ครั้ง กระทำความผิดและมีความสำนึกผิด พฤติการณ์กระทำความผิดไม่ใช่อาชญากรอาชีพ กระทำความผิดในหน้าที่การงาน

3. **กลุ่มผู้ต้องขังที่ยากต่อการแก้ไข** ประกอบด้วย ผู้กระทำความผิดติดนิสัย (มากกว่า 3 ครั้ง) อาชญากรโดยสันดาน กระทำความผิดและไม่สำนึกผิด มีลักษณะร้าย

4. **กลุ่มผู้ต้องขังพิเศษ** ประกอบด้วย ผู้ต้องขังต่างชาติ ผู้ต้องขังป่วย ผู้ต้องขังที่มีความบกพร่องทางจิต ผู้ต้องขังสูงอายุ

เมื่อผู้ต้องขังได้รับการจำแนกลักษณะขั้นพื้นฐาน และแบ่งกลุ่มตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว หากมีการจัดทำโปรแกรมเพื่อการแก้ไขผู้ต้องขัง จะมีการคัดเลือกผู้ต้องขังโดยทำการจำแนกในระดับที่สูงขึ้น เป็นการจำแนกเพื่อการแก้ไข ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อทำกรณีศึกษา (Case Study) ผู้ต้องขังแต่ละรายเพื่อคัดเลือกเข้าโปรแกรมต่างๆ อาทิเช่น โปรแกรมผู้ต้องขังสูงอายุ โปรแกรมเฉพาะของผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม (ผู้ร้ายย่อย) โปรแกรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความผิดต่อชีวิต โปรแกรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความผิดทางเพศ โปรแกรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โปรแกรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ โปรแกรมในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังป่วยระยะสุดท้าย เป็นต้น

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้นั้น จะต้องมีการประสานงานกับฝ่ายอื่นๆ และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายควบคุม ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ฝ่ายพยาบาล รวมทั้งอนุศาสนาจารย์ ร่วมกันดำเนินงานติดตามผลการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อทราบว่าผู้ต้องขังที่ได้รับการกำหนดตามแผนปฏิบัติดังกล่าวมีปัญหาข้อขัดข้องหรือไม่อย่างไร หากมีปัญหาหรือมีความไม่เหมาะสมเกิดขึ้น ก็จะได้วางแผนปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังดังกล่าวใหม่ โดยทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำ เพื่อกำหนดแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขังอย่างแท้จริง หากไม่พบปัญหาก็กดำเนินการต่อไป และเมื่อผู้ต้องขังใกล้พ้นโทษก็จะนำข้อมูลที่ได้จากแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไปเตรียมความพร้อม หรือให้การอนุเคราะห์แก่ผู้ต้องขังในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละคนต่อไป ซึ่ง

กระบวนการดังกล่าวจะทำให้ผู้ต้องขังได้รับการแยกกลุ่มเพื่อการควบคุมและแก้ไขที่เหมาะสมซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการบริหารงานเรือนจำและทัณฑสถานต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของการจำแนกผู้ต้องขังในประเทศไทยพบว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังยังไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่เนื่องจากประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ ประสบปัญหาการขาดแคลนสถานที่และงบประมาณในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งมีผลกระทบต่อกระบวนการจำแนกผู้ต้องขัง ปัญหาการดำเนินงานไม่เป็นระบบและต่อเนื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่เรือนจำและทัณฑสถานส่วนใหญ่เข้าใจว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง คือ การสอบประวัติแล้วรวบรวมเก็บไว้ แต่ไม่ได้นำข้อมูลผู้ต้องขังที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ประโยชน์ และพิจารณาแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑสถานมักมุ่งเน้นการใช้แรงงานเพื่อประโยชน์ในด้านการฝึกวิชาชีพมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังขาดกระบวนการในการติดตามผลการจำแนกผู้ต้องขัง การขาดกระบวนการจำแนกผู้ต้องขังซ้ำ และการดำเนินการจำแนกผู้ต้องขังมักมีการกระทำผิดเพื่อการเตรียมตัวก่อนปล่อยผู้ต้องขัง

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเปรียบเทียบของต่างประเทศ

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่องานราชทัณฑ์ เพราะการ จำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นกระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาวិเคราะห์ประวัติ ลักษณะทั่วไป สาเหตุของการกระทำผิด เพื่อการวางแผนในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้อย่าง ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ดังนั้นการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงนับเป็นต้นทางของกระบวนการที่จะช่วยแก้ไขให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็น พลเมืองดี อันเป็นเป้าหมายของงานราชทัณฑ์และส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมต่อไป

ปัจจุบันการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในประเทศไทย มีการวางระบบการจำแนก ลักษณะ ผู้ต้องขังไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลได้อย่างชัดเจนเนื่องจากประสบปัญหาหลายประการ เช่น จำนวนผู้ต้องขังที่เกินความจุของ

เรือนจำและทัณฑสถาน สถานที่ ในการควบคุมและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแต่ละกลุ่ม ขาดบุคลากรที่มีคุณสมบัติในการทำงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง อีกทั้งขาดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญจากเจ้าหน้าที่ในสายงานต่างๆ และการร่วมมือประสานงานกันอย่างจริงจังจากแนวคิดและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามองเห็นความสำคัญของกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่จะนำไปสู่การแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล และเพื่อพัฒนาปรับปรุงงานให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง จึงได้มีการศึกษารวบรวมแนวคิดและวิธีดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง รวมทั้งปัญหาทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อที่จะนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากลต่อไป

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในต่างประเทศ จำนวน 5 ประเทศ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ สาเหตุที่ได้เลือกประเทศต่างๆ ดังกล่าวนั้น เนื่องจากระบบการจำแนกลักษณะ ผู้ต้องขังในประเทศเหล่านั้นต่างประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน โดยผลการศึกษาสามารถอธิบายในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. แนวคิดในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

แนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบันเป็นรูปแบบของการผสมผสาน โดยเน้นในเรื่องการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนี และขณะเดียวกันก็มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังด้วย โดยจัดทำโปรแกรมการฟื้นฟูรักษานักโทษหลายโปรแกรม เพื่อให้สามารถกำหนด แผนบำบัดรักษา อบรม แก้ไข และฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพผู้ต้องขังแต่ละคน (Individual Treatment) ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดการกระทำผิดซ้ำและป้องกันอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตจากพฤติกรรมของผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ ทุกประเทศมองเห็นความสำคัญของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังว่าเป็นกระบวนการที่พึงนำมาใช้มากที่สุด

ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศออสเตรเลีย ได้มีแนวคิดในเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหญิงและชายว่าควรใช้คนละ

ระบบ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ต้องขังชาย และผู้ต้องขังหญิง ใช้ระบบในการจำแนกเป็นระบบเดียวกัน โดยจะมีการเน้นหนักถึงระบบความปลอดภัยภายในเรือนจำมากขึ้นไป ทั้งที่ผู้ต้องขังหญิง มีความก้าวร้าว ความเสี่ยงต่อการหลบหนีน้อยกว่าผู้ต้องขังชาย ขณะเดียวกันผู้ต้องขังหญิงมักจะมีปัญหาในหลายด้าน เช่นอัตราการป่วยทางสุขภาพจิต ปัญหาทางด้านมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำซึ่งจะมีมากกว่าในผู้ต้องขังชาย และในปัจจุบันยังรวมไปถึงการปรับปรุงออกแบบเรือนจำใหม่ให้เหมาะสมกับผู้ต้องขังหญิง ตามความจำเป็นในการที่ผู้ต้องขังหญิงควรจะได้รับ การดูแล และการประเมินที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ต้องขังหญิงด้วย

จากแนวคิดข้างต้น ทำให้มองเห็นถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ก็คือการวางแผนโปรแกรมที่ดีสำหรับผู้ต้องขัง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจะหาแบบจำแนกที่สมบูรณ์แบบที่สุดคงเป็นไปได้ยาก แต่สามารถจะจำแนกให้ได้ ด้วยการหลีกเลี่ยงความผิดพลาดจากการจำแนกเกินความเป็นจริง (Overclassification) และการจำแนกผิดพลาด (Misclassification) ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องขังไม่ได้รับประโยชน์จากการจำแนกนั้นเลย

ในประเทศออสเตรเลียยังได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขัง อันประกอบไปด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ แพทย์ พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ฝึกวิชาชีพ รวมตลอดถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุม ทั้งนี้จะเป็นผลดีต่อตัวผู้ต้องขังในเชิงปฏิบัติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามมา ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ที่ได้จากการลงโทษอย่างแท้จริง อีกทั้งมีแนวคิดในการปรับปรุงพัฒนาและทดสอบระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นระยะๆ โดยอย่างน้อยที่สุดควรมีการปรับปรุงทุกๆ 1 ปี เพื่อให้ระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังสมบูรณ์แบบ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วิธีดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ในขั้นตอนวิธีดำเนินการ มีการกำหนดโครงสร้างวิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีรายละเอียดชัดเจน บอกถึงจุดมุ่งหมายของระบบการจำแนกทั้งหมด วิธีการปฏิบัติและกฎเกณฑ์ ที่ใช้ ตลอดจนข้อมูลข้อมูลที่สมบูรณ์ ถูกต้อง และมีหน่วยข้อมูลที่มีมาตรฐาน การหา

ข้อมูลเพื่อใช้ในการจำแนกผู้ต้องขัง ต้องอยู่บนพื้นฐานทางด้านการแพทย์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ และเทคนิค การแนะแนว รวมถึงกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูอื่นๆ ที่จำเป็น นอกจากนั้น วิธีการทดสอบต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการจำแนกและการพิจารณาประเมินผู้ต้องขังนั้นจะต้องเชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับในประเทศสิงคโปร์ได้นำเอาระบบการจำแนกในลักษณะแบบฟอร์มโปรแกรมข้อมูลของผู้ต้องขัง มาทำการวิเคราะห์เป็นรายบุคคล โดยข้อคำถามพื้นฐานจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทราบถึงประวัติของผู้ต้องขัง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อวิธีการแก้ไขฟื้นฟู และจะเป็นการนำไปสู่การเข้าถึงเหตุแห่งปัญหาของการกระทำผิดของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ในการดำเนินการจำแนกมีการตั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานจำแนกที่มีส่วนร่วมกับผู้ต้องขังในการประเมินผลการจำแนก อีกทั้งต้องจัดให้มีการจำแนกซ้ำเป็นระยะๆ เพื่อให้การจำแนกมีประสิทธิภาพที่สุดโดยไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ นอกจากนั้นต้องมีหน่วยงานที่ทำการประเมินและพัฒนากระบวนการจำแนกอย่างต่อเนื่อง โดยต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์และ สิทธิตามรัฐธรรมนูญของผู้ต้องขัง และจะต้องให้หน่วยงานบริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่โดยตรงในการจำแนกมีโอกาสเข้าร่วมในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจำแนกผู้ต้องขังด้วย

ในหลายประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสถานที่แรกรับ และศูนย์การจำแนก (Reception and Diagnostic) โดยแต่ละศูนย์แรกรับอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ในศูนย์แรกรับและจำแนก (R&D center) ผู้ต้องขังจะได้รับการสัมภาษณ์อย่างเข้มงวดเพื่อจะได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ต้องขังอย่างครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะต้องทำการพิจารณาประเมินผู้ต้องขังเพื่อการจำแนก โดยทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลการปล่อยตัวผู้ต้องขังครั้งสุดท้ายจากเรือนจำ (ในกรณีที่ผู้ต้องขังเคยต้องโทษมาก่อน) ข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมา ประวัติการอยู่ในเรือนจำความประพฤติ โปรแกรมที่ผู้ต้องขังเคยเข้าร่วม การให้ความร่วมมือขณะต้องขัง ประวัติการทำร้ายเจ้าหน้าที่ หรือผู้ต้องขังอื่นๆ ประวัติการหลบหนี นอกจากนี้ยังรวมไปถึงต้องมีข้อมูล ผลคำพิพากษาและคำแนะนำจากศาลกรณีพิเศษ รายงานผลทางการแพทย์อีกด้วย นอกจากนั้นจะต้องมีการ

ทดสอบด้านจิตวิทยาหลายรูปแบบ มีการตรวจสอบโดยทีมงานเจ้าหน้าที่แพทย์ก่อน ซึ่งจะทำ การสัมภาษณ์และตรวจสอบสุขภาพ หลังจากนั้นจะมีการประมวลผลว่า เรือนจำระบบไหน ที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ต้องขังนั้นๆ ด้วยเหตุผลที่ว่ากรมราชทัณฑ์ในแต่ละ ประเทศต่างก็ตระหนักดีว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเครื่องมือแรกและเป็นส่วน สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ

สำหรับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำ (Re – classification of Prisoners) โดยทั่วไปจะต้องดำเนินการทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี หรือดำเนินการโดยทันทีเมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เพื่อทำการปรับปรุงแผนปฏิบัติให้ดีขึ้นต่อไป ทั้งนี้ แผนการจำแนกที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบไปด้วย ข้อมูลทั้งหมดที่เป็นประโยชน์ต่อ การวางแผนงาน ระบบควบคุมที่เหมาะสมต่อผู้ต้องขังนั้นๆ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่จะ นำไปใช้สำหรับการประเมินผลของแผนงาน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบมีอำนาจตัดสินใจ เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาต่างๆ เกี่ยวกับแผนงานจำแนกนั้นด้วย

ในรูปแบบการดำเนินการประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ เจ้าหน้าที่ หน่วยงานปรึกษาแนะนำ (Staff Agency) เป็นอย่างมาก จึงจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน วิเคราะห์ และเสนอแนะ กำหนดมาตรการปฏิบัติแก่ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการในเรือนจำและทัณฑสถาน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพหลายแขนง อาทิ นักสังคมสงเคราะห์ นักการศึกษา นักกฎหมาย นักวิจัย แพทย์ จิตแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ชำนาญการฝึกวิชาชีพ ร่วมเป็นทีมงาน โดย เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหน้าที่หลักในการเสนอแนะ การ วางโครงการ การกำหนดแผนงาน การแก้ไขปัญหา รวมตลอดถึงการวิจัย การให้ คำปรึกษาปัญหาสภาพจิตใจแก่ผู้ต้องขังด้วย

3. ปัญหาการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

ระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังต่างประเทศมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้านทุกๆ ปัญหาย่อมมีส่วนก่อให้เกิดความล้มเหลวในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังได้ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศออสเตรเลีย ประสบปัญหาหลักๆ คือ การขาดโปรแกรมพัฒนาและการฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง การประสบปัญหา

ผู้ต้องขังแออัดภายในเรือนจำ ทำให้ระบบการจำแนกผู้ต้องขังไม่ได้มาตรฐานอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ในส่วนของงานบริหารการจัดการนั้น บางแห่งงานด้านการปฏิบัติและการบริหารเป็นไปในลักษณะที่ด้อยคุณภาพ เนื่องจากปัญหาสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ขาดการอบรมที่ดีและผู้บริหารระดับสูงยังขาดประสบการณ์ หรือไม่ได้พัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มเติมดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การขาดข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นข้อมูลในปัจจุบันที่สุดของตัวผู้ต้องขัง โดยในส่วนนี้ถึงแม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกาจะนำระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในเก็บข้อมูลต่างๆของผู้ต้องขัง เพื่อความรวดเร็วและเป็นประโยชน์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง แต่ทั้งนี้ถึงแม้ว่าจะมีระบบโปรแกรมในการช่วยเก็บข้อมูล แต่ในส่วนของเจ้าหน้าที่ ที่มีหน้าที่ดูแลควบคุมพฤติกรรมของผู้ต้องขังจะต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเก็บข้อมูลของผู้ต้องขัง ให้มีความเป็นปัจจุบันและถูกต้องตลอดเวลาด้วย

ในบางประเทศอย่างเช่นสหรัฐอเมริกามีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลด้วย แต่ในทางปฏิบัติมีปัญหามากกว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดที่ศาลได้ตัดสินแล้ว เนื่องจากผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาของศาล อาจจะอยู่ในความควบคุมเพียงระยะเวลาสั้นๆ รวมไปถึงผู้ต้องขังเหล่านี้มีจำนวนมาก แต่เจ้าหน้าที่มีจำนวนจำกัด โดยมากแล้วจะขาดเวลาในการทำการประเมินเพื่อพิจารณาการจำแนก และขาดข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการจำแนกที่มีประสิทธิภาพ โดยข้อมูลที่ได้นี้จะมาจากตัวผู้ต้องขังเพียงฝ่ายเดียว และถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้จากประวัติเก่าๆของผู้ต้องขัง แต่ข้อมูลเหล่านั้นก็เป็นข้อมูลเก่าหรืออาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ที่ไม่สามารถทำให้การประเมินการจำแนกมีประสิทธิภาพได้ เพราะผู้ต้องขังกลุ่มนี้จะถูกจำแนกเพื่อการควบคุมเป็นหลัก ในส่วนของการจำแนกเพื่อการฟื้นฟูนั้นปฏิบัติได้ยาก

ผลกระทบอันเกิดจากกรณีที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานพยายามที่จะจัดการปัญหาในการที่ทางเรือนจำและทัณฑสถานไม่สามารถรองรับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้นได้ ซึ่งการพยายามที่จัดการปัญหาพื้นที่อันจำกัด ก่อให้เกิดแนวโน้มอย่างสูงที่จะก่อให้เกิดการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเกินความเป็นจริง (Overclassification) คือ บางครั้งอาจทำให้การจำแนกโดยพิจารณาถึงปริมาณเรือนจำ หรือสถานที่ของเรือนจำที่สามารถรองรับ

ผู้ต้องขังนั้นได้ มากกว่าที่จะคำนึงถึงระบบการควบคุม และโปรแกรมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ต้องขัง ซึ่งในที่สุดอาจก่อให้เกิดความกดดัน เกิดปฏิกิริยาทางด้านลบต่อการควบคุมเนื่องจากไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม เป็นผลให้ผู้ต้องขังไม่เต็มใจที่จะตอบสนองหรือประพฤติตามระเบียบอย่างที่เราควรจะเป็น และเมื่อผู้ต้องขังมีพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมเป็นโทษต่อผู้ต้องขังเอง เนื่องจากจะขาดโอกาสที่จะรับการพิจารณาปล่อยตัวเพราะมีความประพฤติที่ดี

ปัญหาที่เป็นลักษณะเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ต่างประสบปัญหาในส่วนของความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม มีชนเผ่าพื้นเมือง และยังรวมไปถึงผู้ต้องขังต่างชาติอีกด้วย ดังนั้นผู้ต้องขังในเรือนจำจึงมีหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งย่อมก่อให้เกิดปัญหาในเรือนจำขึ้น วิธีที่จะลดปัญหาทางด้านเชื้อชาติ คือ ใช้หลักความไว้วางใจจากผู้ต้องขัง กำหนดระเบียบกฎหมาย รวมทั้งไปถึงการวางตัวให้เป็นแบบอย่าง เพื่อให้ผู้ต้องขังมอบความไว้วางใจและไม่รู้สึกว่ามีทางเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต่างเชื้อชาติเผ่าพันธุ์

ตารางสรุป การเปรียบเทียบจุดเด่นด้านแนวคิด วิธีดำเนินการ และปัญหาการจำแนก
ลักษณะผู้ต้องขัง 5 ประเทศ

แนวคิดการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง				
สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
- ปลายศตวรรษที่ 19 เปลี่ยนแนวคิดการลงโทษผู้กระทำผิด โดยมีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเฉพาะรายมากกว่าเน้นในด้าน การลงโทษ - ค.ศ.1984 เกิดแนวคิดเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหญิงและชายว่าควรใช้คนละระบบ - จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง คือ การวางแผนโปรแกรมที่ดีสำหรับผู้ต้องขัง - หลักการสำคัญคือ ต้องมีจุดมุ่งหมายของระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทั้งหมดให้ชัดเจน	- มีการเปลี่ยนแนวคิดจากการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือเพื่อให้ผู้ต้องขังหลายจำในการกระทำผิด เป็นแนวคิดเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังให้สามารถกลับตัวเป็นบุคคลที่เคารพและอยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาต่อผู้อื่นในสังคม และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปภายหลังพ้นโทษได้ - วิธีที่จะช่วยแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับเป็นคนที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคมนั้นประเทศแคนาดาเห็นว่า การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นกระบวนการวิธีที่พียงนำมาใช้มากที่สุด	- คำนึงถึงหลักในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำผิด รวมถึงการฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถดำเนินชีวิตและสามารถประกอบวิชาชีพอิสระตามที่ได้รับการอบรมฟื้นฟู - ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขัง - การแยกระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายออกจากกัน - การปรับปรุงพัฒนาและทดสอบระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นระยะอย่างน้อยที่สุดปรับปรุงทุกๆ 1 ปี เพื่อให้ระบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	- แนวคิดเพื่อรักษาฟื้นฟูนักโทษ โดยแบ่งกลุ่มผู้ต้องขังเป็นหลายกลุ่มเพื่อให้สามารถกำหนดแผนบำบัดรักษา อบรมแก้ไข และฟื้นฟูจิตใจผู้ต้องขังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพผู้ต้องขังแต่ละคน (Individual Treatment)	- เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประสบความสำเร็จ ทั้งในด้าน การควบคุม การศึกษาอบรมฝึกอาชีพ และการกำหนดหลักเกณฑ์ทางทฤษฎีปฏิบัติ โดยทั่วไป - การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงของผู้ต้องขัง นับแต่วาระแรกที่ถูกควบคุมในเรือนจำจนกระทั่งถึงวันปล่อยตัว

วิธีดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง				
สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
- การตั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานจำแนกที่มีส่วนร่วมกับผู้ต้องขังในการประเมินผลการจำแนก การจัดให้มีการจำแนกซ้ำเป็นระยะๆ - มีหน่วยงานที่ทำ การประเมินและพัฒนาระบบกระบวนการจำแนกอย่างต่อเนื่อง - กระบวนการการจำแนกผู้ต้องขังโดยหลักพื้นฐานทั่วไปเมื่อผู้ต้องขังถูกพิพากษาจะถูกส่งตัวไปยังเรือนจำ ซึ่งเรียกว่าศูนย์การจำแนก (Reception and Diagnostic (R&D Center)) - การจำแนกซ้ำ (Re-classification of Prisoners) โดยทั่วไปจะต้องดำเนินการ ทุกๆ 6 เดือน หรือ 1 ปี หรือดำเนินการทันทีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น	- เจ้าหน้าที่จะต้องทำการพิจารณาประเมินผู้ต้องขังเพื่อการจำแนก โดยทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง - วิธีการจำแนก จะมี การจำแนกเพื่อการควบคุมและการจำแนกเพื่อการฟื้นฟูผู้ต้องขังจะต้องได้รับการจำแนกซ้ำ ทุกๆ 12 เดือน ขึ้นอยู่กับ การประเมินโดยอาศัยการพิจารณา ส่วนบุคคล มากกว่าการจำแนกในขั้นต้น ซึ่งอิงรูปแบบของแบบฟอร์มการให้คะแนนเป็นหลัก - ประเทศแคนาดานิยมจำแนกลักษณะผู้ต้องขังตามพฤติกรรมของผู้ต้องขัง เพื่อความสะดวก ทางทิศปฏิบัติและเพื่อความปลอดภัยในการควบคุม	- เน้นวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เนื่องจากพฤติกรรมอาชญากรรมมีลักษณะเฉพาะตัวสมควรที่จะดำเนินการแก้ไขเป็นรายบุคคล ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้ต้องขังเป็นรายๆ ไป - การประสานงานเป็นลักษณะการประสานประโยชน์ระหว่างการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ กับการปรับปรุงแก้ไขจิตใจผู้ต้องขังตามสภาพความจำเป็น - การใช้รูปแบบที่ให้ผู้ต้องขังเลียนแบบอย่างที่ดีจากเจ้าหน้าที่ (Identification Strategy) โดยเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบ อย่างที่ดี สร้างเสริมให้ผู้ต้องขังศรัทธาในการปกครองและ	- มีการจัดบุคลากรที่เหมาะสม ในการคัดเลือกและจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง - การหาข้อมูลเพื่อใช้ในการจำแนก ลักษณะผู้ต้องขังของประเทศญี่ปุ่น ต้องอยู่บนพื้นฐานทางด้านการแพทย์ จิตวิทยา สังคมวิทยา และความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ และเทคนิคการแนะนำ รวมถึงกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูอื่นๆ ที่จำเป็น - แต่ละเขตจะต้องจัดให้มี ศูนย์จำแนก ลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อหาข้อมูลตามหลักการทางการแพทย์ การแนะนำ บำบัด ลักษณะอื่นๆ สำหรับผู้ต้องขังอย่างเหมาะสม เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูบรรลุผลสำเร็จ	- จัดอยู่ในระดับที่มีความก้าวหน้า ปี ค.ศ.2005 มีศูนย์แรกรับทั้ง หมด 5 ศูนย์ ยึดหลักปฏิบัติที่สำคัญ 2 ประการ คือ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการควบคุม และการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการฟื้นฟู - นำเอากระบวนการจำแนกในลักษณะแบบฟอร์มโปรแกรมข้อมูลของผู้ต้องขัง มาทำการวิเคราะห์เป็นรายบุคคล - มีโครงการที่จัดให้ผู้ต้องขังไปทำงานด้านการบริการชุมชน

ปัญหาการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง				
สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	ออสเตรเลีย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
- การขาดโปรแกรมพัฒนาและการฟื้นฟูผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่องและ การประสบปัญหาผู้ต้องขังแออัดภายในเรือนจำ - งานบริหารการจัดการนั้น บางแห่งงานด้านการปฏิบัติและการบริหารเป็นไปในลักษณะที่ด้อยคุณภาพ - การขาดข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ และเป็นข้อมูลปัจจุบันของผู้ต้องขัง - ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างพิจารณาดีจะถูกจำแนกเพื่อการควบคุมเป็นหลัก ในส่วนของการจำแนกเพื่อการฟื้นฟูนั้นปฏิบัติได้ยาก	- ให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานปรึกษาแนะนำ (Staff Agency) เป็นอย่างมาก - ปัญหาความแออัดของเรือนจำซึ่งส่งผลต่อการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง - การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเกินความเป็นจริง (Over classification)	- รับผิดชอบตนเองกับหมู่คณะยิ่งขึ้น - ประสบปัญหาความแออัดของเรือนจำ ไม่เพียงพอต่อการรองรับผู้ต้องขังที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการจำแนกลักษณะเกินความเป็นจริง (Over classification) - เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะขาดประสบการณ์ในการจำแนก ซึ่งก่อให้เกิดความผิดพลาดในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง - ความหลากหลายทาง เชื้อชาติและวัฒนธรรม มีชนเผ่าพื้นเมือง รวมไปถึงผู้ต้องขังต่างชาติจำนวนมาก	- โดยภาพรวมแล้วปัญหามีน้อยเนื่องจากการไม่มีปัญหาเรื่องอัตราส่วนของผู้ต้องขังมากกว่าเรือนจำ ทำให้เจ้าหน้าที่มีจำนวนเพียงพอต่อการรองรับและกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพ	- มีปัญหาอยู่บ้างเกี่ยวกับเชื้อชาติศาสนา เนื่องจากมีความหลากหลายแต่ไม่ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกับหลายประเทศ เนื่องจากไม่มีปัญหาเรื่องอัตราส่วนของผู้ต้องขังมากกว่าเรือนจำ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะต่อมาตรการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ไทยที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นควรประกอบด้วย

1. การกำหนดให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์

ในปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด หากกรมราชทัณฑ์ต้องการทำงานเชิงรุกในการ

ป้องกันการกระทำผิดซ้ำด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล ให้เป็นไปตามหลักสากล หรือตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ กรมราชทัณฑ์ควรกำหนดนโยบายเรื่องการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไว้เป็นนโยบายหลักในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนางานราชทัณฑ์ของไทยให้สอดคล้องกับหลักสากลมากยิ่งขึ้น เมื่อกำหนดเป็นนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์แล้ว จะทำให้เรือนจำนำไปปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวโดยถ้วนหน้า อันจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในประเทศไป

2. การนำรูปแบบของการทำงานแบบสหวิชาชีพมาใช้ในกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

จากการศึกษาระบบการจำแนกของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศพบว่า ทุกประเทศมีการทำงานที่มีลักษณะเป็นทีมสหวิชาชีพ ซึ่งในประเทศไทยยังขาดความหลากหลายของวิชาชีพที่จะร่วมทำงานเป็นทีม จะมีบทบาทหลักที่เด่นชัดอยู่ที่นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา เท่านั้น แต่ในวิชาชีพอื่นยังขาดเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ และแม้ว่าจะมีการกำหนดกระบวนการในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังไว้อย่างชัดเจนแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ไม่สามารถดำเนินการจำแนกได้อย่างครบถ้วนเป็นรายบุคคล และแม้ว่าจะนำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเคลื่อนที่โดยเจ้าหน้าที่จำแนกจากกรมราชทัณฑ์ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของเรือนจำในการทำการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้ว แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใกล้เคียง และต่อเนื่อง จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลได้อย่างชัดเจน และขาดการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซ้ำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินความก้าวหน้าของผู้ต้องขังด้วย

การปรับปรุงระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในประเทศไทยควรนำระบบของ “ศูนย์จำแนกลักษณะผู้ต้องขัง” มาใช้ โดยจัดตั้งในเรือนจำประจำเขต ซึ่งมีอยู่แล้วในภาคต่างๆ ปัจจุบันมีอยู่ 9 แห่ง และจัดตั้ง ศูนย์แรกรับและจำแนก (R&D Center) ในทุกเรือนจำ โดยมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาเป็นผู้รับผิดชอบและมีบทบาทหลักในการทำงาน รวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกด้วย สำหรับ

การดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง โดยการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือของสหวิชาชีพหลายสาขา ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ตำรวจ ศาล ราชทัณฑ์ แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักการศึกษา โดยบุคลากรเหล่านี้ต้องประสานงานในเรื่องข้อมูล ซึ่งจะนำมาประกอบการพิจารณาในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ว่าเรือนจำระบบไหน หรือโปรแกรมการปฏิบัติใดที่มีความเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ต้องขังนั้นๆ โดยพิจารณาจากข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น ได้แก่

- ข้อมูลการสอบสวนที่ได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ข้อมูลเกี่ยวกับผลคำพิพากษาและคำแนะนำจากศาลกรณีพิเศษ
- ข้อมูลการปล่อยตัวผู้ต้องขังครั้งสุดท้ายจากเรือนจำ (กรณีกระทำผิดซ้ำ)
- รายงานผลทางการแพทย์
- การทดสอบด้านจิตวิทยา
- ข้อมูลทางครอบครัวและสังคมของผู้ต้องขัง

ดังนั้นกรมราชทัณฑ์จึงต้องสร้างพันธมิตร ด้วยการดึงชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินการของราชทัณฑ์ให้มากขึ้น ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่ โดยต้องถามชุมชนและสังคมว่าพร้อมที่จะให้โอกาสและเปิดทางให้แก่ผู้กระทำผิดหรือไม่ อีกทั้งสังคมต้องมีความเข้าใจและตระหนักว่าการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นต้นทางในการแก้ไขผู้กระทำผิด หากสามารถจำแนกลักษณะและปฏิบัติให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลแล้ว ก็จะสามารถกลับไปสู่สังคมได้โดยไม่กระทำผิดซ้ำอีก

3. การนำระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในลักษณะแบบฟอร์มโปรแกรมข้อมูลของผู้ต้องขังมาทำการวิเคราะห์เป็นรายบุคคล โดยอิงรูปแบบของฟอร์มการให้คะแนนเป็นหลัก

การนำระบบโปรแกรมการรวบรวมข้อมูลขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังนั้น เป็นการวิเคราะห์ผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์และตอบคำถามขั้นพื้นฐาน โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับสถานการณ์จริงของแต่ละบุคคล การให้คะแนนจะวัดจากข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล แต่ละช่วงคะแนนสามารถจัดผู้ต้องขังให้อยู่ในกลุ่มได้ชัดเจนมากขึ้น

ข้อคำถามพื้นฐานจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทราบถึงประวัติของผู้ต้องขัง ซึ่งจะ
เป็นผลดีต่อวิธีการแก้ไขฟื้นฟู และนำไปสู่การเข้าถึงเหตุแห่งปัญหาของการกระทำผิดของ
ผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง โดยเรือนจำต้องจัดส่งเจ้าหน้าที่ อีกทั้งประสานหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องเพื่อทำการสืบประวัติผู้ต้องขังจากบุคคลภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มี
ความใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ญาติ เพื่อน ฯลฯ เพื่อทำการประเมินในข้อเท็จจริงในสาเหตุ
ของการประกอบอาชญากรรม จะนำมาซึ่งวิธีการแก้ไขที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ
จำแนกชั้นต้น ควรคำนึงถึงพฤติกรรมของผู้ต้องขังประกอบด้วย

เกณฑ์ในการประเมินควรแบ่งเกณฑ์การประเมินระหว่างผู้ต้องขังหญิงและ
ผู้ต้องขังชายให้แตกต่างกัน อีกทั้งให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่าง
ผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิงด้วย เช่น ความต้องการในด้านสุขอนามัย ความสามารถที่
แตกต่างกัน ปัญหาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ การศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความ
สะดวกในการดำเนินงานด้านทัณฑ์ขังปฏิบัติและเพื่อความปลอดภัยในการควบคุม อีกทั้งใน
การจำแนกเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ด้วยการจัดโปรแกรมที่เหมาะสมให้ได้ผลดีที่สุด
สำหรับผู้ต้องขังทั้งชายและหญิง

4. การหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการจำแนก ลักษณะผู้ต้องขัง

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือการวางแผนโปรแกรมที่ดี
สำหรับผู้ต้องขัง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจะหารูปแบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่สมบูรณ์
ที่สุดนั้นเป็นไปได้ยาก แต่ก็สามารถจะจำแนกให้ได้ดีด้วยการหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่
อาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีการจำแนกเกินความเป็นจริง (Overclassification) เช่น การส่ง
ผู้ต้องขังที่ควรอยู่ในระบบรักษาความปลอดภัยระดับต่ำไปอยู่ในระบบรักษาความ
ปลอดภัยระดับสูง และการจำแนกผิดประเภท (Misclassification) เช่น ผู้ต้องขังต้องการ
แก้ไขฟื้นฟูทางด้านหนึ่ง แต่กลับส่งไปอยู่ในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่ไม่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง

ดังนั้นแม้ว่าการดำเนินงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในประเทศไทยยังไม่สามารถ
ดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่การดำเนินการจะต้องหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่อาจ

เกิดขึ้นได้ โดยใช้การพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบด้วยความระมัดระวัง ก็จะทำให้ผู้ต้องขังได้รับประโยชน์จากการจำแนก และสามารถลดความผิดพลาดจากการดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังอีกด้วย

5. การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลผู้ต้องขังให้เป็นปัจจุบันที่สุด

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล เนื่องจากการขาดข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นข้อมูลในปัจจุบันของผู้ต้องขัง จะทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง ขาดความชัดเจนในการมองพัฒนาการ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้ต้องขัง ดังนั้นการจัดเก็บข้อมูลจึงต้องอาศัยการประสานงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่ที่ผู้ต้องขังสังกัดอยู่ในหน่วยต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบันที่สุด เพื่อผลในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสมเป็นรายบุคคลต่อไป

6. การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินการเกี่ยวกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

การกำหนดโปรแกรมการปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังนั้น มีความเกี่ยวข้องับกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังใน 3 แง่มุม คือ จะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความปลอดภัย ความต้องการของผู้ต้องขัง และการจัดโปรแกรมเท่าที่จะทำได้ ภายใต้ข้อจำกัดของเรือนจำและทัณฑสถานต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของการทำงานเป็นทีม เช่น ทีมงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง อาจประกอบด้วย ผู้จัดการทีม ผู้ดูแลผู้ต้องขังเป็นรายกรณี ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ให้คำแนะนำ ด้านการศึกษา การให้บริการทางด้านจิตวิทยา และบริการทางด้านสุขภาพ เป็นต้น

7. ควรจัดให้มีหน่วยประเมินผลและพัฒนากระบวนการจำแนก

โดยการตั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานจำแนกที่มีส่วนร่วมกับผู้ต้องขังในการประเมินผลการจำแนกอย่างต่อเนื่อง คือเมื่อจำแนกผู้ต้องขังขึ้นพื้นฐาน โดยการส่งตัวผู้ต้องขังไปควบคุม ตามระดับการควบคุมที่เหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละบุคคลแล้ว จะต้องมีการประเมินการปฏิบัติที่เหมาะสมด้วย ทั้งนี้หากพิจารณาให้ผู้ต้องขังอยู่ในโปรแกรมการปฏิบัติใด ก็ต้องมีการประเมินจากหัวหน้าผู้ดูแลในโปรแกรมนั้นๆ เป็นผู้ประเมินผลว่าโปรแกรมนั้นๆ มีความเหมาะสมต่อผู้ต้องขังหรือไม่ หรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนโปรแกรม

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังไปอยู่ในโปรแกรมใดก็ตาม ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน โดยต้องประเมินและสอบถามจากผู้ต้องขังทุกครั้งเพื่อการปฏิบัติที่เหมาะสมและต่อเนื่อง เมื่อประเมินเสร็จแล้วต้องส่งผลการประเมินไปยังหน่วยประเมินผลและพัฒนากระบวนการจำแนก เพื่อพิจารณาผลการจำแนกและปรับปรุงการจำแนกให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับแผนการพักการลงโทษ และแผนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังประกอบด้วย

8. ควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนวิเคราะห์ และเสนอแนะ

โดยหน่วยงานนี้จะกำหนดมาตรการปฏิบัติแก่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการในเรือนจำและทัณฑสถาน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพหลายแขนง อาทิ นักสังคมสงเคราะห์ นักการศึกษา นักกฎหมาย นักวิจัย แพทย์ จิตแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ชำนาญการฝึกวิชาชีพ ร่วมเป็นทีมงาน มีหน้าที่หลักในการเสนอแนะ การวางโครงการ การกำหนดแผนงาน การแก้ไขปัญหา รวมตลอดถึงการวิจัย การให้คำปรึกษาปัญหาสภาพจิตใจแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งมีลักษณะเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานให้คำปรึกษาแนะนำ

9. การให้ความสำคัญกับกระบวนการจำแนกซ้ำ

ปัจจุบันแม้ว่าได้กำหนดไว้ในกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังแล้วก็ตาม แต่ไม่สามารถดำเนินการจำแนกซ้ำได้ทุกคน ตามที่กำหนดไว้ว่าต้องดำเนินการทุกๆ 1 ปี หลังจากที่ได้มีการดำเนินการจำแนกขั้นพื้นฐานหรือขั้นต้นไปแล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การประเมินโดยอาศัยการพิจารณาส่วนบุคคลหรือดำเนินการโดยทันทีเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายนั้นๆ

การจำแนกซ้ำถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้การจำแนกสมบูรณ์ เป็นการกลั่นกรองการจำแนกในครั้งแรก เพราะข้อมูลที่ได้จากการจำแนกครั้งแรก มักจะได้จากตัวผู้ต้องขังโดยตรง ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้องกับความเป็นจริงมากนัก การจำแนกซ้ำจึงเป็นกุญแจสำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้การจำแนกประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจำแนกซ้ำจึงควรอาศัยหลักเกณฑ์ ต่อไปนี้

1. โทษที่ได้รับ
2. ความผิดที่กระทำลงไป
3. เวลาที่เหลืออยู่ในความควบคุมของเรือนจำ
4. ความประพฤติของผู้ต้องขังระหว่างได้รับโทษ เช่น การทำผิดระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ของเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นความผิดรุนแรงหรือเล็กน้อย รวมถึงความประพฤติที่ดีในเรือนจำด้วย
5. การหลบหนี หรือพยายามที่จะหลบหนี
6. สุขภาพจิตของผู้ต้องขัง รวมถึงโปรแกรมที่ผู้ต้องขังเข้าร่วมในการฟื้นฟู เป็นต้น

บทสรุป

การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง คือ การบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเนื่องจากข้อจำกัดที่เกิดจากจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ขาดแคลนสถานที่และงบประมาณในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูรวมทั้งการจำแนกต่อผู้ต้องขังที่มีความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังขาดมาตรการหรือรูปแบบในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่มีความเหมาะสม สำหรับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ประสบความสำเร็จของต่างประเทศจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการควบคุม การบำบัดแก้ไขฟื้นฟู อาทิ การศึกษาอบรมฝึกอาชีพ และการกำหนดหลักเกณฑ์ทาง ทัณฑปฏิบัติโดยทั่วไป การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเป็นรายบุคคลไปรวมทั้งการจำแนกตามเพศ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และการเปลี่ยนแปลงของผู้ต้องขัง นับแต่วาระแรกที่ถูกควบคุมในเรือนจำจนกระทั่งถึงวันปล่อยตัว และแนวทางในการพัฒนามาตรการจำแนกผู้ต้องขังในประเทศ คือ การกำหนดให้การจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเป็นนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์ การนำรูปแบบของการทำงานแบบสหวิชาชีพมาใช้ในกระบวนการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การนำระบบการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในลักษณะแบบฟอร์มโปรแกรมข้อมูลของผู้ต้องขังมาทำการวิเคราะห์เป็นรายบุคคล โดยอิง

รูปแบบของฟอร์มการให้คะแนนเป็นหลัก การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลผู้ต้องขังให้เป็นปัจจุบันที่สุด และควรจัดให้มีหน่วยประเมินผลและพัฒนากระบวนการจำแนก

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (ม.ป.ป.). ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ.
- กรมราชทัณฑ์. (2547). คู่มือปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2541). สารานุกรมราชทัณฑ์นานาชาติ. นนทบุรี : มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์กรมราชทัณฑ์.
- นัทธิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). หลักทัณฑวิทยา. นนทบุรี : มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
- นัทธิ จิตสว่าง. (2546). โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด. กรุงเทพมหานคร : วัฒนธรรมการพิมพ์.
- ประทีป ดวงพัตรา. (2538). ศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถาน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.
- ปรียาพร ศรีมงคล. (2540). การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง. เอกสารการสอนชุดวิชา การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bernfeld, G. A., Farrington, D. P., & Leschied, A. W. (Ed.). (2001). Offender rehabilitation in practice : Implementing and evaluation effective program. Chichester, West Sussex : John Wiley & Sons, Ltd.,
- Carlson, N. A., Hess, K. M., & Orthmann, C. M. (1999). Correction in the 21st century: A practical approach. Belmont, California : Wadsworth Publishing Company, 1999.
- Coyle, A. (2005). Understanding prison: Key issues in policy and practice. New York, NY : Open University Press.

- Foster, B. (2006) Corrections : The fundamentals. New Jersey : Pearson Education Ltd,.
- Austin, J. (1998). Objective jail classification: A guide for jail administrators. Available
https://www.michigan.gov/documents/corrections/Objective_Jail_Classification_Systems_-_A_Guide_for_Jail_Administrators_294757_7.pdf
- Silverman, I. J. (2001). Corrections: A comprehensive view. Belmont, California : Wadsworth/Thomson Learning, 2001.
- Voorhis, P. V., & Presser, L. (2001). Classification of women offender: A national assessment of current practices. National Institute of Corrections : U.S. Department of Justice.